

ՄԻ ԿԱԹՈՒԼ ՄԵՂՐԸ

ՅՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ.

ՄԻ ԿԱԹՈՒԼ ՄԵՂՐԸ

Մի գիւղացի իրենց գիւղում
 Խանութ սարքեր, բան էր ծախում:
 Օրւան մի օր մօտիկ գիւղից,
 Մահակն ուսին, շունն ետևից
 Ներս է մտնում մի զրո չորան.
 — Բարի օր քեզ, այ խանութպան,
 Մեղրը չունե՞ս,
 Մի քիչ տա՞ս մեզ: .
 — Ունեմ, ունեմ, չորան ախպէր.
 Ամանդ ուր է, ամանդդ բեր,
 Ինչ տեղից որ ինքդ կուզես,
 Էս սընաթին քաշեմ տամ քեզ:

Էսպէս հանգիստ, էսպէս սիրով,
 Մեղրից անուշ լաւ խօսքերով
 Մեղր են քաշում. մին էլ յանկարծ
 Մի կաթ մեղրը ծորում է ցած:
 — Տը՛գգ, էն կողմից մի ճանճ գալի,
 կաթիլին վեր է գալի:
 ճի վըրա, թաքուն-թաքուն,
 Կաթի տիրոջ կատուն
 Է ցատքում,
 Գարկում...

ՎՆԴՆ

ՀԱՄԻՆԻՆԻ
 ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Բայց հէնց կատարի ցատքելու հետ
Հովւի շունը իսկոյն և եթ
Հաֆ է անում,
Վեր է կենում,
Խեղճ փիսիկին
Դընում տակին
Չեռաց խեղդում
Ու շրպըրտում:

«Խեղդեց, խեղդեց, վա՛յ, իմ կատուն.
 Այ սատկես դու, շան որդու շուն»,
 Բարկանում է խանութպանը
 Ու ձեռն ընկած մօտիկ բանը
 Տուր՝ թէ կըտաս շան ճակատին,
 Շուռ է տալի կատուի կողքին:

—Վայ, ձեզ մատանդ, ասլան շունըս,
 Իմ ապրուստը՝ տեղըս, տունըս...
 Տունըդ քանդելի, այ խանութպան,
 Անխիղճ, լիբբ, չար, ֆրլան, ֆրստան,
 Ո՞նց թէ դու իմ շանը դարկե՛ս,
 Դէ, դարկելը հիմի դու տես...
 Գոռում է մեր աժդահակը,
 Մեծագլուխ իր մահակը
 Նո է տանում ու ցած բերում,
 Խանութպանին շէմքում փռում:

—Սպանեցին... հայ, օգնութիւն...
Ու թաղից թաղ, ու տանից տուն
Ձէն է տալի մէկը միւսին.

—Հայ, օգնութիւն... սպանեցին...

Վերի թաղից, ներքի թաղից,
Ճամփի վրից, գործի տեղից,
Ճիչով, լալով,

Հարայ տալով—

Էլ հէ՛րն ու մէր,

Քիւր ու ախպէր,

Կին, երեխէք,

Ընկեր տըղէք,

Զօքանչ, աներ,

Քաւոր, սանհէր,

Քեռի, փեսայ...

Ինչ իմանաս էլ՝ ով է սա,

Գալիս են ու անվերջ գալիս,

Ով գալիս է՝ տուր թէ տալիս.

—Տօ, կոպիտ արջ, տօ, վայրենի,

Էս տեսակ էլ բան կրլինի.

Դու առաւտուր եկար անես,

Թէ ի՞նչ շէմքում մարդ սպանես...

Մին ասում են—տասը զարկում,
Աղցան անում, մէջտեղ ձրգում
Իր շան կողքին երկար ու մէկ:
—Դէ, ձեր մեռելն եկէք տարէք:

Ու էստեղից բօթը գրնում,
Գրնում մօտիկ գիւղն է հասնում.

—Հէյ, օգնեցէք,

Մեռած հօ չէք,

Սպանեցին մեր գիւղացուն...

Ինչպէս շրնաճանճի մի բուն

Քանդես, թողնես,

Էն ճանճի պէս

Ամբողջ գիւղով օրդու կապում,

«ԲճԷ» են անում, դուրս են թափում

Ամեն միւր առած մի բան.

Որը ձեռին մի հրացան,
Որը եղան, ցաքատ կամ սուր,
Որը թի, բահ, որը շամփուր,
Որը կացնով, որը փէտով,
Որը ձիով, որը ոտով,

Որն անգրտակ, որը բոբիկ—

Դէպի դուշման գիւղը մօտիկ:

—Տօ, էսպէս էլ անիրաւ գիւղ.

Ոչ խիղճ ունեն, ոչ ահ-երկիւղ.

Մարդ գնում է առուտուրի

Հաւաքւում են քաշում սրբի:

ԹճՆ ձեր գեղին, միջի մարդին,

Ձեր նամուսին, ձեր աղաթին...

Գնանք, զարկէ՛նք,

Ջարդե՛նք, կրակե՛նք...

—Հմյ, հմլյ, յառաջ, դէ, ձեզ տեսնե՛մ...

Դու մի ասիլ, մէկը մէկից
Էսքան մօտիկ, սահմանակից
Էս գիւղերը հարկ են տալի
Ամեն մինը մի արքայի:
Մի տէրութեան թագաւորը,
Երբ լսում է էս բոլորը,
Արձակում է հրովարտակ
Ժողովրդին իր հրպատակ.
— Յայտնի լինի մեր տէրութեան,
Զինւոր, բանւոր, ազնւական—
Ամեն շարքին

Ու աշխարհքին,
Որ անօրէն ու դաւաճան
Մեր դրացի ազգը դաժան,
Երբ մենք քնած էինք սիրով,
Մեր սահմանը մըտաւ զօրով,
Ու կոտորեց սուրը ձեռին
Մեր սիրելի զաւակներին:
Արդ սրբահար ու հրբակէզ
Մեր ուղիքը կանչում են մեզ,
Եւ մենք, ընդդէմ մեր իսկ կամքին,
Պատէր տւինք մեր բանակին,
Թընդանօթով մեր աւերող
Ու Աստուծով մեծակարող,
Յանուն արդար ու սուրը ոխի
Մըտնի հողը մեր ոստիւի:

Միւսը նոյնպէս իրեն հերթին
Գրեց զօրքին, ժողովրդին.
—Մարդկանց առաջ և Աստրծու,
Բողոքում ենք մեր զըրացու
Վարմունքի դէմ և չար, և նենգ,
Որ՝ ոտքերով ամեն օրէնք,
Բորբոքում է կռիւ ու վէճ
Հին հարեան ազգերի մէջ,
Քանդում սիրոյ դաշը կապած:
Արդ՝ ահամայ մենք ստիպւած,
Յանուն պատւի, արդարութեան,
Յանուն թափւած անմեղ արեան,
Յանուն ազատ մեր աշխարհքի,
Յանուն Աստծու և իր փառքի—
Բարձրացնում ենք մեր ձայնն ահա
Ու մեր սուրը նորա վըրա:

Ու սկսեց կռուին անդ:
Շուինդ, որոտ էստեղ, էնտեղ:
Կըրակն ընկաւ շէն ու քաղաք,
Արին, աւեր, ճիշ, աղաղակ,
Ամեն կողմից սարսափ ու բոթ,
Ամեն հողմից մեռելի հոտ...

Ամառ, ձմեռ,
Ողջ տարիներ
Մշակն անբան,
Դաշտերն անցան,

Ու, կռիւը չըղադարած,
Սովը եկաւ համատարած:
Սովը եկաւ—սովի հետ ցաւ,
Ծաղկած երկիրն ամայացաւ...
Իսկ մնացած մարդիկ իրար
Հարցնում էին սարսափահար,
Թէ որտեղից արդեօք ծաղեց
Էս ընդհանուր աղէտը մեծ:

